

GRØNLAND & DANMARK

FORTID - NUTID - FREMTID

MUNDU

Udgivet af:

MUNDU - center for global dannelse,
August 2025

Støttet af:

Udviklingen og udarbejdelsen af undervisningsmaterialet er finansieret af Nordatlantpuljen, gennem 'Pulje til udarbejdelse og udbredelse af undervisningsmaterialer om Danmarks kolonihistorie, herunder i Grønland'.

Produceret af:

Interviews

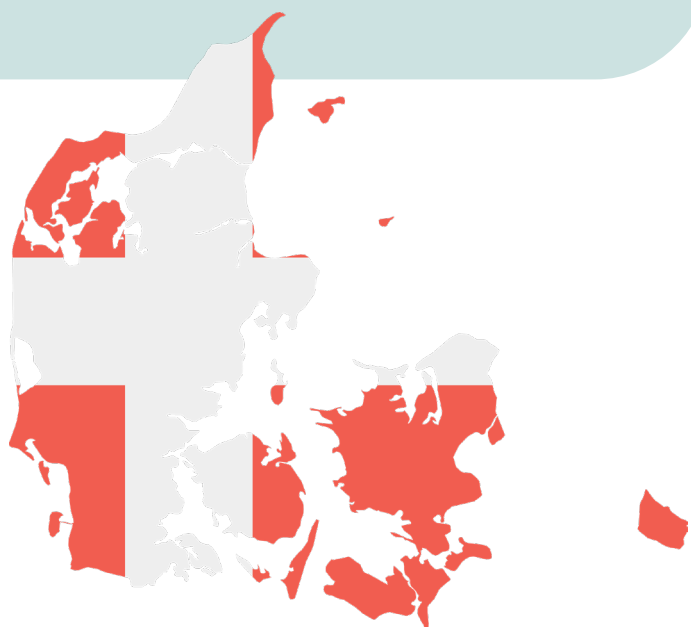
Jonna Ørris

Tekst, opgaver & illustrationer

Anne Hinke Kirkegaard

Grafisk stil, opsætning & illustrationer

Katrine Brun Lunding

INDHOLD

4

KAPITEL 1 - INTRODUKTION

12

KAPITEL 2 - HVEM FORTÆLLER HISTORIEN?

18

KAPITEL 3 - FORSKELLIGE PERSPEKTIVER

24

KAPITEL 4 - FORHOLDET MELLEM GRØNLAND OG DANMARK

31

KAPITEL 5 - GRØNLANDSKE STEMME: ET OPGØR MED STEREOTYPER

37

KAPITEL 6 - GRØNLANDS NUTID OG FREMTID

45

KAPITEL 7 - AFRUNDING

KAPITEL I

INTRODUKTION

Hvordan fortæller man historien om Danmark og Grønland? Hvilke begivenheder er vigtige, og hvem bestemmer egentlig, hvordan fortiden skal huskes?

I dette forløb skal du lære om den lange, fælles historie, som Grønland og Danmark deler. Du vil opdage, at historien ikke kun handler om fortiden, men også om, hvordan vi ser på verden i dag – og hvad vi ønsker for fremtiden.

Kalaallit Nunaat

Kalaallit Nunaat betyder Grønland på grønlandsk.

Inuit

Ordet inuit betyder "mennesker" på grønlandsk. Inuitterne er den oprindelige befolkning i Arktis, herunder Grønland, Canada, Alaska og Sibirien. Inuitternes kultur bygger på at leve i tæt samspil med naturen, og traditionelt set har de levet af fangst og fiskeri. I nutidens Grønland udgør inuitter den største andel af befolkningen, og den Grønlandske kultur er et samspil mellem den traditionelle inuit kultur og nutidens globale kulturelle tendenser.

Nordboerne

Nordboerne var vikinger, som bosatte sig i Grønland omkring år 982 under ledelse af Erik den Røde. De kom fra Norge og Island og grundlagde to kolonier, der blev kaldt Østerbygden og Vesterbygden. Nordboerne drev landbrug og handlede med Europa. Deres bosættelser forsvandt dog omkring år 1400. Hvorfor nordboerne forsvandt, er stadig et stort spørgsmål blandt historikere.

Kolonialisme

Kolonialisme betyder, at et land overtager magten over et andet område eller land og bestemmer over de mennesker, der bor der. Det sker ofte, fordi det koloniserende land ønsker at få adgang til naturressourcer, handel eller politisk kontrol. Når et land koloniserer et andet, betyder det ofte, at befolkningen mister noget af deres frihed, kultur og selvbestemmelse.

Grønland var længe en dansk koloni, hvilket betyder, at Danmark havde stor magt over grønlandsk politik, handel og kultur. I dag diskuteres kolonialismens konsekvenser stadig, og mange grønlandere arbejder for at skabe øget selvstændighed og frihed til selv at bestemme deres fremtid.

Hvad betyder historie?

Det kan virke som et simpelt spørgsmål, men det er det langt fra. Historie er ikke en ting, man kan tage og føle på. Det er heller ikke noget, der står stille. Historie sker hele tiden – også lige nu, mens du læser denne tekst.

Danmark og Grønland har en lang, fælles historie. Men historien mellem de to lande er ikke ukompliceret. Derfor er det vigtigt at tænke over, hvordan og hvorfor vi fortæller historien. Mennesker er nemlig ikke altid enige

om, hvordan historien skal fortælles. Tænk for eksempel på din skoledag i går. Du og dine klassekammerater oplevede sikkert dagen forskelligt. Måske husker du dagen som god, imens din sidemakker synes, at dagen var dårlig.

Sådan er det også med grønlændere og danskere. Måden vi fortæller historien på afhænger af, hvem der fortæller den, og hvorfor den fortælles.

Øvelse 1.1: Hvad tænker du, når jeg siger Grønland?

Find et ark papir og tegn eller skriv alt det, du forbinder med Grønland.

Erindringshistorie

Når vi taler om fortiden, tænker vi tit på historien som noget, der er sket én gang for alle, og som alle er enige om. Men vidste du, at vi faktisk kan huske den samme begivenhed meget forskelligt? Det kaldes **erindringshistorie**. Erindringshistorie handler om, at vi hver især opfatter fortiden ud fra vores egne oplevelser, følelser og interesser. Derfor kan mennesker huske den samme begivenhed helt forskelligt – og nogle gange fortælle modsatrettede historier om præcis det samme.

Et godt eksempel er historien om Hans Egede, der rejste til Grønland i 1721 for at sprede kristendommen blandt inuitterne. Fra dansk side bliver Hans Egede ofte set som en vigtig figur, der bragte uddannelse og nye muligheder til Grønland. Men mange grønlandere husker ham i stedet som én, der ændrede inuitternes

kultur og liv på en negativ måde. Her bliver det tydeligt, at det samme menneske eller den samme begivenhed kan blive opfattet helt forskelligt alt efter, hvem man spørger.

Når du arbejder med erindringshistorie, handler det altså ikke om at finde frem til én rigtig måde at forstå historien på. Tværtimod handler det om at være nysgerrig på, hvorfor mennesker og grupper **husker forskelligt**, og hvordan fortiden kan bruges til at skabe forskellige identiteter og fortællinger.

I dette undervisningsmateriale skal du arbejde med, hvordan Grønlands og Danmarks fælles historie bliver husket og fortalt – og af hvem. Du vil opdage, at historien ikke bare handler om noget, der er sket engang, men også handler om hvem vi er, og hvordan vi forstår hinanden i dag.

Øvelse 1.2: Dine egne erindringer

1. Skriv kort ned (ca. 5 linjer), hvad du husker tydeligst fra seneste skolefest, lejrskole eller en anden begivenhed, hvor hele klassen deltog.
2. Tal med din sidemakker om det I husker.
  - Har I valgt at huske de samme ting?
  - Hvorfor tror I, at jeres fortællinger måske adskiller sig fra hinanden?

Historisk overblik

For at forstå den fælles historie, som Grønland og Danmark deler, får du her et kort historisk overblik. Overblikket består af udvalgte begivenheder, der skal hjælpe dig til bedre at forstå de næste kapitler. Når man fortæller historie, er man nemlig nødt til at vælge, hvilke begivenheder der fortælles, og hvilke der udelades. Det betyder ikke, at det er den eneste historie, der findes – det er bare ét eksempel på, hvordan historien kan fortælles.

Øvelse 1.3: Placér jer i historien

1. Jeres lærer tager en kopi af siderne med tidslinjen, og klipper alle begivenhederne ud (uden årstal).
2. En begivenhed fra tidslinjen uddeles til hver elev/gruppe.
3. Når I har læst jeres begivenhed, skal I rejse jer op og tale med hinanden for at finde ud af, hvordan I skal placere jer i en historisk korrekt rækkefølge.
4. Stil jer op i én lang række efter, hvornår I mener, begivenhederne fandt sted – den tidligste begivenhed først og den nyeste sidst.
5. Når rækkefølgen er besluttet, læser I jeres begivenheder højt på skift.
6. Tjek til sidst med tidslinjen, om rækkefølgen er rigtig. Diskutér eventuelle fejl og justér placeringen

Historisk tidslinje: Danmark og Grønland

800 fvt. – Dorset-kulturen

Dorset-kulturen opstår omkring år 800 fvt. og forsvinder igen omkring år 1300 evt. Dorset-kulturen er ikke forfædre til nutidens inuitter.

982 – Nordboerne ankommer til Grønland

Nordboerne, anført af Erik den Røde, rejser fra Norge og bosætter sig i Grønland. De skaber to store bygder, Østerbygden og Vesterbygden, hvor de bor og driver landbrug. Nordboernes ankomst er den første kendte forbindelse mellem Europa og Grønland.

Nordboernes bosættelser eksisterer i flere hundrede år, men forsvinder omkring år 1400 på mystisk vis, hvilket stadig er genstand for forskning og debat. Nordboerne og Dorset-kulturen havde ikke meget med hinanden at gøre.

1200-tallet – Thulekulturen kommer til Grønland

Thulekulturen, inuitternes forfædre, ankommer til Grønland fra det nordlige Canada. De spreder sig hurtigt og tilpasser sig livet i Arktis. Deres kultur bygger på jagt og fiskeri, og de udvikler teknikker og traditioner, der stadig findes i det moderne Grønland. Thulekulturen erstatter gradvist dorset-kulturen i egnen og befolker hele Grønland.

1721 – Hans Egede ankommer til Grønland

Hans Egede rejser til Grønland for at gøre inuitterne kristne. Han bygger kirker og skoler, og ændrer derved inuitternes liv og kultur markant. Fra dansk side blev Egede set som en vigtig person, der bragte uddannelse og nye muligheder til Grønland. Men for inuitterne betød det store ændringer af deres traditioner, tro og levevis, hvilket stadig diskuteres i dag.

1776 – Kongelig Grønlandsk Handel oprettes

Danmark bestemmer, at al handel med Grønland kun må foregå gennem ét selskab – Kongelig Grønlandsk Handel. Dette kaldes et **monopol**. Monopolet betyder, at grønlænderne bliver afhængige af danske varer og handelssystemer. Danmark begrænsede Grønlands adgang til andre europæiske varer, da de frygtede, at grønlænderne ville stoppe med at fange dyr og stoppe med at være i det, der i danskernes øjne var grønlændernes "naturlige tilstand". Danmark betragtede grønlænderne som et sårbart folk, som måtte beskyttes - et syn, der fortsatte langt op i historien. Monopolet begrænsede grønlændernes mulighed for udvikling i lang tid.

1814 – Grønland hører officielt til Danmark

Efter Napoleonskrigene bliver det besluttet, at Norge, der før var en del af Danmark, skal afstås til Sverige, mens Grønland officielt skal være en del af Danmark.

1900-1950 - Grønlandsk national forståelse forstærkes

I disse år forstærkes diskussionerne om Grønlands identitet, og der sker en øget politisk organisering. Den kristne forening Peqatigîngiat opstår i en tid, hvor kristendommen danner fundament for en ny grønlandsk identitet. Foreningen er indflydelsesrig og påvirker landets kultur og uddannelse og er med til at fremme den grønlandske nationale bevidsthed.

I 1941 stifter Augo Lynge den landsomfattende ungdomsforening Nunatta Qitornai, der betyder 'vort lands børn'. Foreningen bliver skabt for at oplyse unge grønlænderne og gøre dem bevidste om tidens politiske situation.

1940-1945 – Grønland under Danmarks besættelse

Da Danmark bliver besat af Tyskland d. 9. april 1940, bliver den danske forbindelse til Grønland afbrudt. For at undgå at Tyskland får adgang til Arktis, bliver der indgået en aftale med USA. USA sørger for forsyninger til Grønland, og får lov til at oprette militære baser i landet. 2. Verdenskrig er en fremgangstid i Grønland, da grønlænderne pludselig får adgang til amerikanske varer, de ikke før har haft. Efter krigen bliver forbindelsen til Danmark genoptaget, men grønlænderne har nu fået øjnene op for en ny udvikling for deres land.

1953 – Grønland bliver et dansk amt

Grønland bliver officielt en del af det danske rige som et amt, og grønlænderne bliver danske statsborgere. Grønlænderne får også to pladser i det danske Folketing. Mens nogle grønlændere var glade for det tættere bånd mellem Danmark og Grønland, mener flere i dag, at det grønlandske folk blev frøvet muligheden for at vælge selvstændighed.

1979 – Grønland får hjemmestyre

Grønland får retten til at styre flere af sine egne anliggender. Hjemmestyret giver Grønland mere politisk magt til at tage egne beslutninger, men diskussionerne om forholdet til Danmark fortsætter.

2009 – Grønland får selvstyre

Selvstyret betyder, at Grønland får endnu mere selvbestemmelse, især økonomisk og kulturelt. Grønland får retten til at bestemme over egne naturressourcer, og grønlændere bliver af Danmark anerkendt som deres eget folk. Danmark har stadig ansvar for flere områder, blandt andet sikkerheds- og forsvarspolitikken. Selvstyreloven giver det grønlandske folk mulighed for at afholde folkeafstemning om, hvorvidt de ønsker fuld selvstændighed for Grønland. Selvstyreloven ses derfor som et stort skridt mod mulig fuld selvstændighed i fremtiden.

2019 – Donald Trump foreslår at købe Grønland

Den amerikanske præsident Donald Trump foreslår at købe Grønland fra Danmark. Dette forslag skaber store overskrifter verden over. Forslaget gør mange grønlændere vrede, fordi det minder dem om kolonitiden og vækker følelser om manglende respekt for deres selvbestemmelse. Den danske statsminister, Mette Frederiksen, kalder forslaget "absurd".

2025 – Donald Trump viser yderligere interesse for Grønland

Den genvalgte amerikanske præsident Donald Trump erklærer, at han vil overtage Grønland og gøre det til amerikansk territorium. Denne udmelding skaber stor international opmærksomhed og protester, især i Grønland, hvor mange grønlændere føler sig truet og bekymrede for fremtiden. Nogle ser også udmeldingen som en mulighed for, at samarbejde mere med USA og rive sig løs fra Danmark.

KAPITEL 2

HVEM FORTÆLLER HISTORIEN?

Hvordan ved vi, hvad der er vigtigt at huske fra historien? Det afhænger ofte af, hvem der fortæller den. De fortællinger, vi hører om fortiden, kan være meget forskellige – især når det gælder historien mellem Grønland og Danmark.

Dette kapitel handler om, hvorfor nogle fortællinger får mere plads end andre, og hvordan vores syn på historien påvirkes af, hvem der fortæller den.

Erindringsfællesskab

Et erindringsfællesskab opstår, når en gruppe mennesker husker fortiden på en fælles måde. Det betyder ikke, at alle husker præcis det samme, men at gruppen er enige om, hvad der er vigtigt at huske, og hvordan man skal huske det.

For eksempel: I Danmark husker mange 2. Verdenskrig som en tid med undertrykkelse, fællesskab og modstand mod nazisterne. Dette er et dansk erindringsfællesskab. I Grønland huskes samme periode meget anderledes. Under krigen blev grønlænderne isoleret fra Danmark, og de fik stærkere kontakt med USA. USA tilbød grønlændere varer, de ikke tidligere havde haft adgang til. Krigstiden blev derfor oplevet som en fremgangstid i Grønland. Danske og grønlandske erindringsfællesskab om den samme tid kan altså være meget forskellige.

Narrativ

Et narrativ er en bestemt måde at fortælle en historie på. Et narrativ er mere end bare fakta. Det handler også om, hvad der bliver udvalgt, præsenteret og sat sammen til en historie med en bestemt mening eller pointe. Narrativer påvirkes af fortællerens holdninger, værdier og interesser.

For eksempel: Når historien om Hans Egede fortælles med et dansk narrativ, handler den ofte om, hvordan han hjalp inuitterne ved at bygge skoler og kirker. Men når grønlændere fortæller den samme historie, fokuserer de tit på, hvordan han ødelagde deres kultur og levevis.

På den måde kan én begivenhed få flere forskellige narrativer, alt efter hvem der fortæller historien, og hvad de ønsker at få ud af det. Danskere har et ønske om at se sig selv som de gode, der reddede grønlænderne fra en primitiv levevis. Derfor gavner det danskernes narrativ at fremstille Hans Egede i et godt lys. Grønlændere ønsker derimod at skabe deres egen identitet, og føler, at de er blevet undertrykt og pålagt den danske måde at leve på. Derfor gavner det deres narrativ at fremstille Hans Egede i et negativt lys.

Hvem fortæller historien?

Hvordan ved vi, hvad der er vigtigt at huske fra historien? Hvis to elever fortæller om en konflikt i frikvarteret, vil de sikkert have forskellige forklaringer på, hvorfor den opstod. Hver elev fortæller historien fra sit perspektiv – lidt ligesom Danmark og Grønland fortæller deres fælles historie forskelligt.

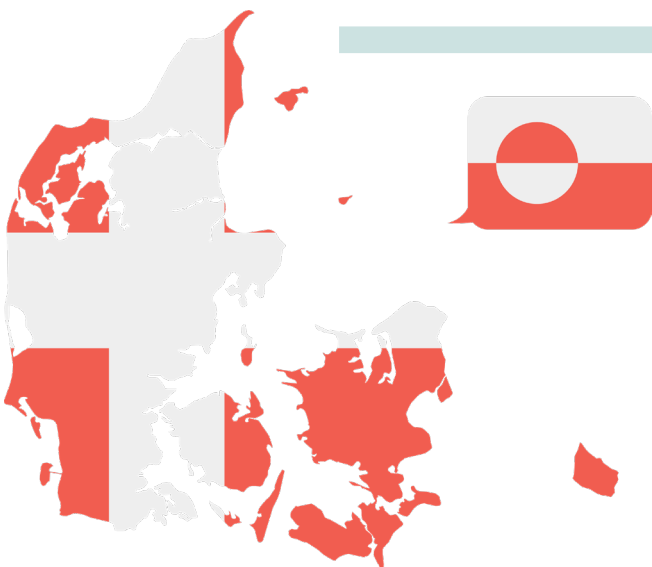
Når vi skal forstå historien, må vi spørge os selv: *Hvem fortæller historien, og hvorfor gør de det?* Historien mellem Danmark og Grønland kan fortælles på mange måder. Ofte er det fortællingerne fra dansk side, der er blevet skrevet ned og undervist i. Det skyldes blandt andet, at Danmark historisk set har haft mere magt – og dermed har haft større mulighed for at bestemme, hvad der blev bevaret, fortalt og husket.

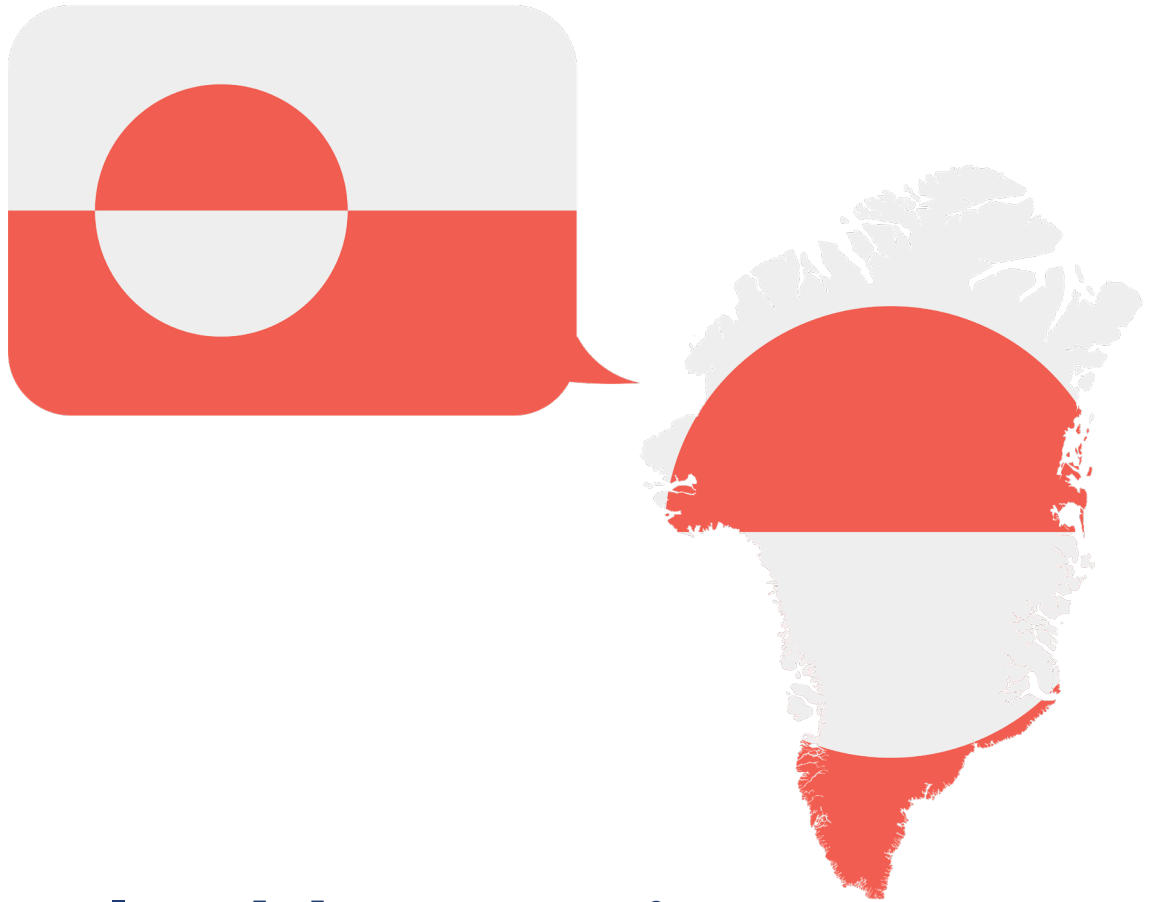
Derfor er det også vigtigt at være opmærksom på, hvilke **kilder** vi bruger, når vi arbejder med historie. Nogle kilder har haft mere magt end andre – for eksempel fordi de er skrevet af embedsmænd, politikere eller historikere med adgang til aviser, arkiver og uddannelse. Det betyder dog ikke, at de er mere troværdige. Andre kilder – som fx breve, mundtlige fortællinger eller personlige erindringer fra grønlændere – er ofte blevet glemt eller overset, selvom de fortæller en helt anden og vigtig side af historien. Når vi undersøger fortiden, skal vi derfor ikke kun kigge på, hvad kilderne siger, men også overveje, hvem der har fået lov til at komme til orde, og hvem der ikke er blevet hørt.

Arbejdsspørgsmål 2.1

- Kan du komme i tanke om andre begivenheder, som én gruppe mennesker husker positivt mens en anden husker den negativt?*
- Hvorfor tror du, at forskellige grupper i samfundet kan have meget forskellige minder om den samme historiske begivenhed?*
- Hvad kan vi lære af at lytte til flere forskellige versioner af historien – også dem, vi ikke selv er enige i?*

Det grønlandske narrativ

Hvad sker der, når grønlændere fortæller historien? Pludselig handler historien ikke længere kun om udvikling, fremskridt og "det gode" ved kolonisering. Den handler nærmere om tab af kultur og selvbestemmelse. Det grønlandske perspektiv har i lang tid været nedtonet eller overset i historiefortællingen –

både i Danmark og internationalt. Men når vi begynder at lytte til disse andre narrativer, kan det udfordre vores fælles hukommelse. Det kan ændre de **erindringsfællesskaber**, vi er en del af, og få os til at se historien i et nyt lys.

Arbejdsspørgsmål 2.2

- Hvilket narrativ har du selv hørt mest om Grønland? Hvor kommer det narrativ fra, tror du?*
- Hvem tror du har mest magt til at fortælle historien om Grønland i dag? Hvad med før i tiden?*
- Hvordan kan man sikre, at flere stemmer bliver hørt, når historien fortælles?*

Case: "Eksperimentet" fra 1951

I 1951 satte danske myndigheder gang i et forsøg, som senere blev kendt som *Eksperimentet*. 22 grønlandske børn i alderen 5 til 8 år blev sendt til Danmark for at lære sproget, kulturen og levevisen. Planen var, at børnene efter to år skulle vende tilbage til Grønland og være forbilleder for deres egne – og på den måde være med til at gøre landet mere "moderne" og dansk.

Børnene blev anbragt i danske plejefamilier og fik besked på, at de ikke længere måtte tale grønlandsk. Da de vendte hjem, blev de ikke genforenet med deres familier, men kom på børnehjem i Nuuk. Mange havde glemt deres modersmål og kunne ikke længere kommunikere med deres forældre. De følte sig som fremmede i deres eget land – og ikke hjemme i nogen af de to verdener, de havde været en del af.

I mange år blev eksperimentet nærmest glemt i Danmark. Det blev set som et mislykket forsøg med gode intentioner. Men i Grønland huskes det helt anderledes – som et **nationalt traume** og en stærk påmindelse om, hvordan Danmark forsøgte at ændre grønlandsk kultur og identitet. I 2020 kom der en officiel undskyldning fra den danske stat.

Eksperimentet er i dag et tydeligt eksempel på, hvordan den samme begivenhed kan blive husket og fortalt meget forskelligt. I Danmark har fortællingen ofte været tavs eller neutral – i Grønland har den været smertefuld og levende. Eksemplet her viser, hvordan forskellige erindringsfællesskaber kan vokse frem ud fra den samme historie – og hvordan magt, sprog og kultur er med til at forme, hvem der bliver hørt, og hvad der bliver husket.

Gruppearbejde 2.1: Eksperimentet 1951

- a. *Hvad synes I, er problematisk ved Eksperimentet?*
- b. *Hvilket narrativ tror I, Danmark ønskede at skabe med Eksperimentet?*
- c. *Overvej, hvordan fortællingen om børnene kunne passe ind i en idé om "udvikling" eller "hjælp".*
- d. *Hvilket erindringsfællesskab endte Eksperimentet med at skabe – set fra grønlandsk side – og hvilke følelser og erfaringer blev vigtige i dét erindringsfællesskab?*
- e. *Hvorfor er det vigtigt at høre grønlændernes version af historien om Eksperimentet?*
- f. *Hvad kan vi lære ved at lytte til personlige erfaringer og andre perspektiver?*
- g. *Hvorfor gav Danmark først en officiel undskyldning 69 år senere?*
- h. *Diskutér, hvorfor en undskyldning kan være vigtig – selv hvis den kommer længe efter, at noget er sket. Hvilket narrativ skaber Danmarks undskyldning?*

Øvelse 2.1: Find og fortæl historien fra to vinkler

1. Vælg i klassen en begivenhed fra tidslinjen over Danmark og Grønlands historie.
2. Del klassen op i to hold: ét hold fortæller historien set med danske øjne, og det andet med grønlandske øjne.
3. Bagefter skal I diskutere forskelle og ligheder mellem de to narrativer.

KAPITEL 3

FORSKELLIGE PERSPEKTIVER

Hvordan tror du, det føles, hvis nogen pludselig fortæller dig, at det, du tror på og lever efter, er forkert? I dette kapitel skal vi undersøge, hvordan missionærer som Hans Egede forsøgte at ændre inuitternes tro og liv.

Vi skal også se på, hvorfor nogle mennesker stadig diskuterer missioneringen og dens konsekvenser i dag.

Missionering

Missionering betyder at sprede sin religion til andre mennesker, ofte med ønsket om, at de skal ændre deres tro og måde at leve på. Missionærer rejser typisk til steder, hvor befolkningen har en anden religion eller kultur. Målet kan være religiøst, men missionering har ofte også været forbundet med politiske og økonomiske interesser. Derfor har mange stater og magthavere gennem historien støttet missionering som en del af deres koloniale strategi.

De fleste forbinder missionering med kolonitiden og gamle dage – f.eks. når europæiske præster rejste til fjerne egne for at kristne befolkningen. Men missionering finder faktisk også sted i dag. I mange lande er der stadig religiøse organisationer, der arbejder aktivt for at udbrede deres tro – nogle gange med fredelige midler som undervisning og velgørenhed, andre gange på måder, der udfordrer lokale kulturer og traditioner og som kan skabe konflikt.

Hans Egede (1668-1758) var en dansk/norsk præst og missionær. Egede blev født i Norge, og havde allerede som ung et stort ønske om at missionere i Grønland. I 1721 blev han udnævnt guvernør og missionær af den danske konge, og rejste med sin familie og andre missionærer mod Grønland på skibet Haabet.

Hans Egede kommer til Grønland

I 1721 sendte Kong Frederik IV af Danmark den dansk-norske præst Hans Egede til Grønland. Norge var dengang en del af det danske rige. Kongen ønskede at gøre inuitterne kristne for at styrke Danmarks magt og vise, hvor vigtig Danmark var i verden.

Da Hans Egede ankom til Grønland, mødte han et folk med en kultur, der var meget anderledes end hans egen. **Inuitterne** boede i små samfund,

hvor de levede af jagt og fiskeri. De troede på naturens ånder og levede tæt på naturen, som var vigtig for deres overlevelse.

Hans Egede havde en helt anden opfattelse af, hvordan et godt liv skulle se ud. Han mente, at inuitterne var ulykkelige, fordi de ikke kendte til kristendommen. Efter sit første møde med inuitterne skrev han i sin dagbog:

”....Her så jeg de folk, for hvis skyld jeg havde påtaget mig så megen møje. Deres første anblick kom mig så miserabelt for, som de i sandhed også var miserable og ynkværdige mennesker. For hvad er elendigere end ikke at have Guds kundskab og at være langt fra livet, som er af Gud?”

(Hans Egede, 24. juni 1721).

Arbejdsspørgsmål 3.1

- Hvad lægger du mærke til i citatet?
- Hvordan beskriver Hans Egede inuitterne? Hvad siger det om hans verdenssyn?
- Hvad tror du, at inuitterne ville tænke, hvis de hørte Egede beskrive dem sådan? Hvordan ville du selv reagere, hvis nogen omtalte dig sådan?

Missionærerne, der fulgte med Hans Egede, byggede hurtigt kirker og skoler. Inuit-børnene blev undervist i kristendom og dansk kultur og lærte, at deres egne traditioner var forkerte.

Mange inuitter blev tvunget til at opgive deres gamle tro, sprog og traditioner. Derfor førte missioneringen til store forandringer og tab af dele af den oprindelige **grønlandske kultur**.

Hans Egede og erindringsfællesskaber

Hans Egede er en person, der stadig bliver diskuteret vidt og bredt – både i Danmark og i Grønland. I Danmark er han i mange år blevet fremstillet som en helt, der bragte oplysning, uddannelse og kristendom til et folk, man så som "tilbagestående". Hans fortælling passede godt ind i det **danske narrativ** om at have hjulpet Grønland frem mod civilisation og udvikling.

Men i Grønland husker mange Hans Egede aldeles anderledes. Her er han for mange et symbol på tab og tvang – en mand, som med sin kristne tro og europæiske verdensbillede var med til at undertrykke inuitternes religion, sprog og levevis. I det grønlandske erindringsfællesskab bliver han ofte forbundet med **kolonialisme**, kulturel tvang og tab af identitet. Hans navn og statue kan vække stærke følelser, fordi de minder folk om en tid, hvor grønlandere havde meget lidt magt over

deres eget liv.

Men der er ikke kun ét syn på Hans Egede i Grønland. Nogle grønlandere ser ham som en vigtig historisk figur, der – uanset sine fejl – spillede en rolle i opbygningen af det Grønland, vi kender i dag. Andre føler sig mere splittede: De anerkender, at kristendommen i dag er en stor del af det grønlandske samfund, men ønsker samtidig, at der bliver talt åbent om, hvordan den blev indført, og hvad det kostede.

På den måde viser fortællingen om Hans Egede, hvordan et erindringsfællesskab ikke altid er helt fælles. Selv inden for samme land og folk kan historien opleves forskelligt, alt efter hvilke erfaringer og følelser man bærer med sig. Det er netop dét, **erindringshistorie** handler om: At der ikke findes én rigtig måde at huske på – men at vi bliver klogere, når vi lytter til forskellige perspektiver.

Gruppearbejde 3.1

- Hvordan viser fortællingen om Hans Egede, at der kan være flere erindringsfællesskaber i det samme samfund?*
  - Kom med eksempler fra teksten og brug jeres egen viden.*
- Hvorfor kan Hans Egede blive husket som både en helt og en undertrykker?*
  - Diskutér, hvorfor han kan vække så forskellige følelser hos folk.*

Øvelse 3.1: Brev fra fortiden

Forestil dig, at du er en ung inuit, der møder Hans Egede i 1721.

Skriv et kort brev, hvor du fortæller om dit første møde med ham, og hvad du tænker om hans idéer.

Case: Balladen om Hans Egede-statuen

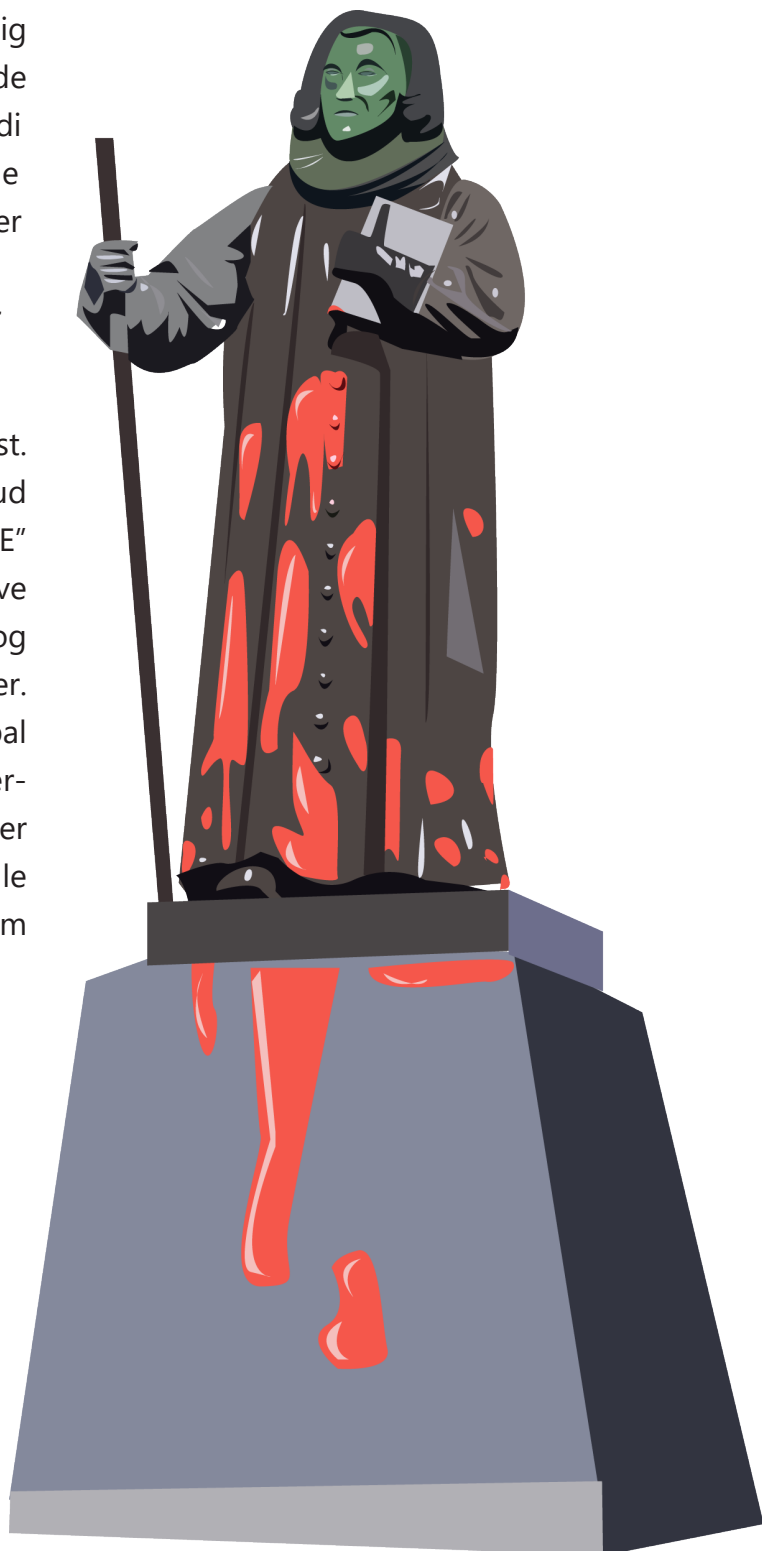
I Grønlands hovedstad **Nuuk** står en statue af missionæren Hans Egede. Statuen står på en lille bakke og kan ses tydeligt i byen. Den blev sat op af grønlændere for omkring 100 år siden for at mindes Hans Egede, som bragte kristendommen til Grønland.

Men statuen har i mange år skabt stor debat. For nogle grønlændere er Hans Egede nemlig ikke kun et symbol. De ser ham som et billede på undertrykkelse og kolonialisme, fordi hans missionering ændrede den oprindelige grønlandske kultur og levevis. Derfor stiller mange spørgsmålet: *Skal Grønland virkelig have en statue, som nogen føler repræsenterer undertrykkelse og kolonialisme?*

I 2020 blev statuen centrum for protest. Grønlandske aktivister hældte rød maling ud over statuen og skrev ordet "DECOLONIZE" (afkoloniser) på den. Aktivisterne ville have grønlænderne til at tænke over statuer og monumenter, og hvad de symboliserer. Protesten var en del af en større global debat, der opstod efter Black Lives Matter-demonstrationerne i USA. Mange mennesker rundt omkring i verden begyndte at stille spørgsmål ved statuer, der viser personer, som har været med til at undertrykke andre.

Hændelsen fik hurtigt gang i debatten i Grønland. Nogle mente, det var forkert at ødelægge en statue, fordi den er en del af Grønlands historie. Andre syntes, at statuen skulle fjernes helt, fordi den hylder kolonitidens undertrykkelse. Andre igen foreslog, at statuen kunne flyttes på museum, hvor historien kunne blive forklaret tydeligere.

I Nuuk valgte man at lade folket bestemme. Der blev afholdt en folkeafstemning, hvor borgerne i Nuuk kunne vælge, om de ville fjerne statuen. Her stemte et flertal for, at statuen skulle blive stående. Derfor står statuen af Hans Egede stadig i dag på bakken og skuer ud over havet.

Gruppearbejde 3.2: Perspektiver på missionering

- Hvorfor tror I, at Hans Egede-statuen vækker så stærke følelser?*
- Hvordan er Hans Egede-statuen et eksempel på et erindringsfællesskab?*
- Kender I eksempler på andre statuer eller monumenter, der er blevet kritiseret eller fjernet?*
- Synes I, at statuen burde blive stående, fjernes eller måske have et skilt, der forklarer historien?*

Øvelse 3.2: Undersøg konsekvenserne

Arbejd i mindre grupper.

Undersøg og lav en liste over mindst tre måder, hvorpå missioneringen stadig påvirker Grønland i dag.

Fremlæg jeres liste for klassen og diskutér sammen, hvilke konsekvenser, I synes har været størst.

KAPITEL 4

FORHOLDET MELLEM GRØNLAND OG DANMARK

Hvordan er Grønland blevet til det land, det er i dag? Og hvem har bestemt, hvordan landet skulle udvikle sig?

I dette kapitel undersøger vi Danmarks og Grønlands forhold. Vi ser nærmere på to personer, der har været med til at forme dette forhold. Nemlig, Knud Rasmussen og Augo Lynge, der hver især har bidraget til, at Danmark og Grønlands tilhørsforhold ser ud, som det gør i dag.

Den internationale domstol i Haag

Den internationale domstol ligger i byen Den Haag i Holland. Den internationale domstol i Haag er FNs vigtigste dømmende organ. Det er kun stater og lande, der kan indberette sager til domstolen. Lande er forpligtede til at følge domstolens afgørelser, hvis de giver samtykke til sagen.

Knud Rasmussen (1879-1933) var en grønlandsk-dansk polarforsker, antropolog og forfatter. Han blev verdenskendt for sine ekspeditioner i Arktis og sit arbejde med at dokumentere inuitternes liv og kultur.

Augo Lyngé (1899-1959) var en grønlandsk politiker, forfatter og lærer. Han var en af Grønlands to første repræsentanter i det danske Folketing efter grundlovsændringen i 1953. Han arbejdede for uddannelse og sundhed i Grønland og for et mere ligeværdigt forhold mellem Grønland og Danmark.

Historien er ikke neutral

Når vi fortæller historien om Grønland og Danmark, er det vigtigt at tænke over, hvem der har haft særlig indflydelse på, hvordan forholdet mellem de to lande udviklede sig. I mange år havde Danmark fuld kontrol over Grønland, både politisk og økonomisk. Men gennem tiden har der været perioder, hvor andre lande har forsøgt at få indflydelse på Grønland. Et tydeligt eksempel på dette var i 1930'erne, hvor Norge gjorde krav på en del af Østgrønland. Den situation tvang både grønlændere og danskere til at tænke over, hvad de to lande egentlig havde tilfælles, og hvordan fremtiden skulle se ud.

Historien er ikke neutral. Når vi vælger at fortælle historien på en bestemt måde, viser vi også, hvilke værdier og interesser vi har. For Danmark handlede forholdet til Grønland i starten og midten af 1900-tallet ikke kun om at beskytte grønlændernes interesser, men også om at bevare kontrollen over Grønlands store landområder, naturressourcer og strategiske position. For grønlænderne

handlede forholdet blandt andet om at være under international beskyttelse som et lille folk på et stort landområde. Samtidig ønskede det grønlandske folk i stigende grad at have indflydelse på beslutninger, der handlede om deres eget land.

Efter Anden Verdenskrig blev det endnu vigtigere for Danmark at bevare kontrollen over Grønland, fordi verdenspolitikken ændrede sig. FN pressede på for, at kolonimagter som Danmark skulle give deres kolonier mulighed for selvstændighed. Danmark valgte dog en anden løsning. I stedet for at gøre Grønland selvstændigt, blev Grønland officielt en del af Danmark ved **grundlovsændringen i 1953**. Det skete uden, at grønlænderne selv fik mulighed for at tage stilling til det.

I de følgende to cases møder du to personer, som hver især havde indvirkning på Grønlands fremtid, og hvis taler stadig påvirker, hvordan vi husker historien i dag.

Gruppearbejde 4.1: Hvilken historie hører I?

I dag hører vi mange, der gerne vil fortælle historien om Danmarks og Grønlands fælles fortid og nutid. F.eks. har både Danmarks statsminister Mette Frederiksen og den amerikanske præsident Donald Trump stærke meninger om sagen.

a. *Drøft hvilke historier, I har hørt om Grønland det seneste år.*

Case 1: Knud Rasmussen og den internationale domstol i Haag

I 1930'erne opstod der en konflikt, da Norge gjorde krav på dele af Østgrønland. Nordmændene mente, at de havde ret til området, fordi de havde etableret fangststationer og fiskede i området. Danmark, som på det tidspunkt kontrollerede store dele af Grønland, var dog ikke enig og mente, at hele Grønland var **dansk territorium**.

Sagen blev derfor taget op ved den

internationale domstol i Haag i 1932, hvor både Danmark og Norge skulle fremlægge deres argumenter. Her trådte den dansk-grønlandske polarfarer og antropolog Knud Rasmussen frem og holdt en tale til forsvar for Danmarks krav. I sin tale understregede Knud Rasmussen, at Grønland først og fremmest var grønlændernes land, og at Danmark havde ansvaret for at beskytte grønlændernes interesser:

”Det har altid været en almindelig grønlandsk opfattelse, at Grønland, som de selv kalder Kalaallit Nunaat eller Inuit Nunaat, ikke blot er deres boplads eller fangstdistrikt, men hele Grønland. Dette er grønlændernes land, deres eget land, som Danmark forvalter for dem. Danmark er derfor moderlandet, men det arbejde, der gøres for Grønland, skal først og fremmest ske for grønlændernes egen skyld.”

(Knud Rasmussen, 1932).

Knud Rasmussens tale var med til at overbevise dommerne om, at Grønland hørte under Danmark. Sagen endte derfor med, at den internationale domstol gav Danmark medhold, og hele Grønland blev dansk territorium.

Arbejdsspørgsmål 4.1

- Hvilket narrativ skaber Knud Rasmussen i citatet om Danmark og Grønland?
- Hvorfor tror du, Knud Rasmussen valgte at understrege, at Grønland var grønlændernes eget land, selvom han samtidig støttede dansk kontrol?
- Synes du, det var rimeligt, at Danmark talte på vegne af grønlænderne ved domstolen i Haag? Hvorfor/hvorfor ikke?

Case 2: Augo Lynges og grundlovsændringen i 1953

Efter Anden Verdenskrig mente FN, at kolonimagterne burde give deres kolonier mulighed for at blive selvstændige. Danmark ville dog gerne beholde Grønland, blandt andet på grund af Grønlands strategiske placering under Den Kolde Krig og landets vigtige naturressourcer. I stedet for at gøre Grønland selvstændigt blev Grønland officielt gjort til en del af det danske rige gennem grundlovsændringen i 1953. Grønlænderne fik dermed også repræsentanter i det danske Folketing, men de blev aldrig direkte spurgt,

om de ønskede at blive en del af Danmark. Derfor havde de heller ikke en reel mulighed for at vælge selvstændighed.

Selvom Danmark tog beslutningen uden at spørge Grønland, blev der ikke stillet spørgsmål ved denne beslutning. En af dem, der ønskede et tættere samarbejde med Danmark, var politikeren Augo Lynges. Han så det som en mulighed for at forbedre forholdene for grønlænderne. I en tale i Folketinget i 1952 sagde Lynges:

”Når vi hæver blikket over jordkloden, ser vi mange steder kolonikampe, hvor de indfødte kæmper for at løsrive sig fra moderlandet og blive selvstændige. Det gør de, fordi de mener, at dette er det bedste for dem selv. Men her i Grønland vil vi gerne gøre det modsatte. Her vil vi gerne benytte vores egen nyligt erhvervede bestemmelsesret til et initiativ til at knytte Grønland fast til moderlandet [Danmark].”

(Augo Lynges, 1952).

Lynges ønskede altså, at Grønland blev tættere knyttet til Danmark, men det var også vigtigt for ham, at grønlænderne selv blev hørt og respekteret.

Arbejdsspørgsmål 4.2

- Hvorfor tror du, at Danmark valgte at gøre Grønland til en del af riget i stedet for at give landet selvstændighed?
- Hvorfor tror du, at Augo Lynges ser det som en fordel for Grønland at være en del af det danske rige?

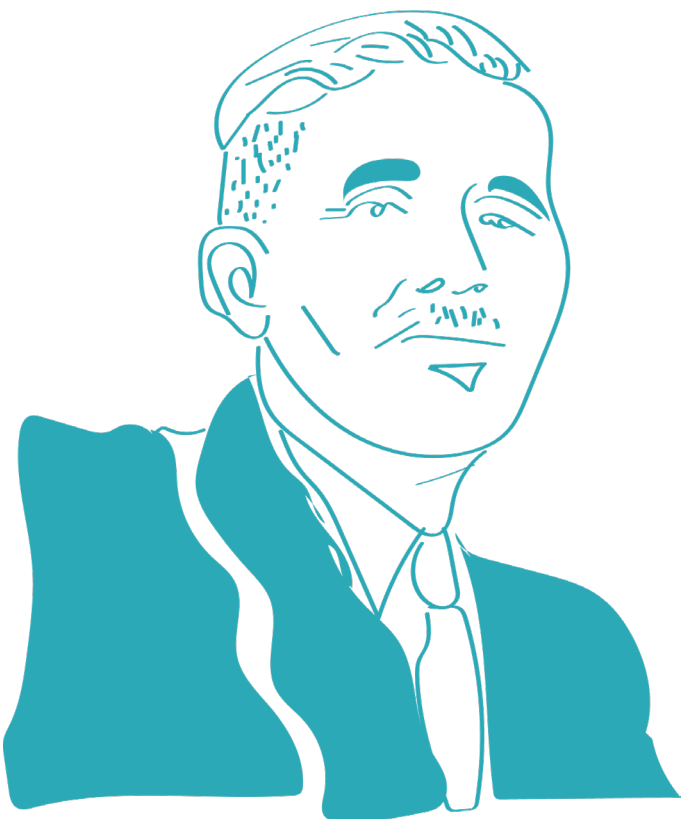
Øvelse 4.1: Lyng og Rasmussens roller

I denne opgave skal I arbejde i grupper og vælge én af de to cases fra kapitlet.

Vælg enten sagen ved den internationale domstol med Knud Rasmussen, eller grundlovsændringen i 1953 med Augo Lyng.

Sådan gør I:

1. Læs casen grundigt én gang til i jeres gruppe.
2. Tal sammen om:
  - Hvad var personens rolle i historien?
  - Hvilket syn havde personen på forholdet mellem Danmark og Grønland?
  - Hvilket narrativ formidler citatet? Hvilke værdier og interesser ligger bag?
3. Gå på opdagelse online eller i bøger og find ét billede eller én ny kilde (*fx en artikel, tale, eller illustration*), der handler om den person, I har valgt.
  4. Lav en mini-præsentation for klassen:
    - Fortæl, hvorfor I valgte netop denne case.
    - Forklar, hvad I har lært om personens rolle i historien.
    - Vis jeres kilde/billede og forklar, hvordan det knytter sig til casen.

Øvelse 4.2: Et andet syn på forholdet

I dette kapitel har I lært om Knud Rasmussen og Augo Lynges og deres syn på forholdet mellem Grønland og Danmark. Nu skal I stifte bekendtskab med en tredje stemme – Aqqaluk Lynges – som ser forholdet fra en helt anden vinkel.

Aqqaluk Lynges er en grønlandsk forfatter, politiker og menneskerettighedsaktivist. I 1970'erne skrev han et digt med titlen **Danskerkritisk digt**, hvor han kritiserer Danmarks rolle i Grønland og den måde, Danmark har udøvet magt over Grønland på. Digtet er stærkt, vredt og fuldt af symbolik.

Søg på nettet og find Danskerkritisk digt af Aqqaluk Lynges. Læs digtet højt i klassen

Tal sammen i mindre grupper eller i plenum ud fra spørgsmålene nedenfor.

1. Hvilke følelser og budskaber kommer til udtryk i digtet?
2. Hvordan adskiller Aqqaluk Lynges syn på Danmark og Grønland sig fra Knud Rasmussens og Augo Lynges?
3. Hvorfor tror I, at Aqqaluk Lynges har valgt at skrive sit budskab som et digt og ikke som en tale eller artikel?
4. Find tre stærke formuleringer i digtet og forklar, hvad I tror, de betyder.
5. Hvilket narrativ om forholdet mellem Danmark og Grønland formidler digtet?

KAPITEL 5

GRØNLANDSKE STEMME:

ET OPGØR MED STEREOTYPER

Hvordan påvirker det os, hvis andre mennesker har negative forestillinger om, hvem vi er?

I dette kapitel skal vi undersøge, hvordan grønlændere i dag kæmper mod forkerte og skadelige stereotyper. Vi skal se på, hvordan unge grønlændere bruger musik og politik til at tage kontrol over deres egen historie og identitet, og hvorfor det betyder noget i dag.

Paternalisme

Paternalisme betyder, at man behandler andre mennesker, som om de ikke selv kan tage ansvar eller træffe beslutninger. Udtrykket kommer fra ordet "pater", der betyder "far" på latin, og det henviser til, at den mere magtfulde part opfører sig som en forælder over for den mindre magtfulde. I forholdet mellem Danmark og Grønland handler paternalisme om, at Danmark historisk set har betragtet og behandlet grønlændere som "børn", der var mindre selvstændige og handlekraftige. Derfor har Danmark ment at have ret til at tage beslutninger på Grønlands vegne uden at involvere dem. Danmark har ment, at det har været deres ansvar at beskytte Grønlands folk og den oprindelige kultur mod udefrakommende indflydelse ved at skærme og beskytte grønlændere mod den store verden.

Tupilak

En tupilak er en figur fra grønlandsk inuit-kultur. Oprindeligt var en tupilak en magisk figur lavet af knogler og skind, som blev skabt af en shaman for at skade fjender. Tupilakken symboliserer negative følelser som had, jalousi og konflikter, men i dag fungerer den i højere grad som en souvenir-genstand for turister end som en ond, magisk genstand.

Spiralsagen

En spiral er et lille, T-formet præventionsmiddel, som lægen sætter op i kvindens livmoder for at forhindre graviditet.

Spiralsagen handler om, at cirka 4.500 grønlandske piger og kvinder i 1960'erne og 1970'erne fik sat spiraler op af danske læger, uden at de selv eller deres forældre havde sagt ja til det. Det var en del af en dansk politik, der skulle reducere antallet af fødsler i Grønland. Mange af kvinderne har senere haft store problemer både fysisk og psykisk på grund af spiralsagen.

I 2024 valgte 143 af kvinderne at sagsøge den danske stat, fordi de mener, deres menneskerettigheder er blevet krænket. De vil have, at staten anerkender, at de blev frataget retten til selv at bestemme over deres egen krop. Kvinderne kræver både en officiel undskyldning og en økonomisk godtgørelse.

Dansk paternalisme og stereotyper

Historisk set har Danmark behandlet grønlændere, som om de ikke selv kunne træffe beslutninger. Det har betydet, at Danmark har taget valg for Grønland uden at spørge grønlænderne selv, for eksempel omkring familieplanlægning og adoptioner. Det er det, man kalder **paternalisme**, og det har haft store konsekvenser. I dag udfordrer især unge grønlændere dette billede, fordi de ønsker at blive betragtet som ligeværdige mennesker, der selv kan bestemme over deres liv.

Mange grønlændere oplever stadig, at Danmark ser på dem med gamle, stereotype forestillinger. Disse stereotyper handler ofte om, at grønlændere ses som passive,

umyndige eller ude af stand til selv at tage ansvar. Denne tilgang påvirker grønlændernes selvopfattelse og deres forhold til Danmark, hvor grønlænderne ofte føler sig umyndiggjorte og undervurderede.

I de senere år har især unge grønlændere begyndt at udfordre disse stereotyper gennem musik, kunst, sociale medier og politik. De forsøger at fortælle nye historier, hvor grønlænderne er aktive, selvstændige og stolte af deres kultur. Dette opgør handler både om at ændre danskernes opfattelser, men også om at styrke grønlændernes egen selvforståelse og identitet.

Arbejdsspørgsmål 5.1

- Hvordan kan kultur (musik, kunst, film) være med til at ændre stereotypiske forestillinger?*
- Hvorfor tror du, at stereotypiske forestillinger kan være svære at ændre?*
- Hvad kan du selv gøre i din hverdag for at være opmærksom på og udfordre stereotyper om andre mennesker?*

Case 1: Tupilak

En af de grønlandske stemmer, som har fået stor opmærksomhed, er rapperen Josef Tarrak Petrussen. I 2015 uploadede han sangen "Tupilak" til Facebook. I videoen rapper han på grønlandsk og konfronterer både danskere og grønlændere med de negative og stereotype

forestillinger, som stadig findes. Tupilakken bruges som symbol på ikke-inuitter/danskere og bliver et billede på de dårlige tanker og følelser, der opstår med stereotyper, der bliver fastholdt gennem generationer. Sangen starter:

Qallunaat will come with an attitude
They'll say you should behave
Felt it many times before
They'll come upfront and call me names
They'll tell me I'm nothing but shit

*Qallunaat: Mennesker, der ikke er intuit

På et tidspunkt skifter sproget i sangen til dansk. Her afspilles et autentisk lydclip fra et opkald til alarmcentralen, som blev frigivet til medierne i 2014. I opkaldet nægtes en grønlandsk mand hjælp:

They'll tell a homeless kalaaleq to die
He doesn't deserve to live!

[ACTUAL EMERGENCY CALL] Der ligger en meget beruset herre og sover midt på jorden - Ja, er han dansk eller grønlander eller hvad er han?

They'll label us as drunks and nobodies
Are we still a colonized people?

*Kalaaleq: Grønlander

Josef Tarrak fremhæver her et konkret eksempel på det nedsættende syn, som nogle danskere har på grønlandere. Teksten illustrerer, hvordan negative stereotyper kan have alvorlige konsekvenser for, hvordan grønlandere bliver behandlet i praksis.

Sangen "Tupilak" fik mange grønlandere til at tale åbent om de oplevelser, de har haft med diskrimination og stereotyper. Den viser, hvordan musik kan være med til at starte vigtige samtaler om identitet og respekt.

Øvelse 5.1: Tupilak

Find videoen til "Tupilak" på nettet. Videoen har engelske undertekster.

1. Hvilke stereotyper omtales i sangen?
2. Hvordan mener Josef Tarrak, at grønlandere selv kan gøre op med stereotyperne?
3. Hvorfor tror I, at sangen blev så populær i Grønland?

Case 2: Opgør i Folketinget

Den grønlandske politiker Aki-Matilda Høegh-Dam, der er valgt ind i det danske Folketing, holdt i 2024 sin åbningstale for Folketinget på grønlandsk. Dette var første gang, at en politiker holdt en hel tale på grønlandsk i det danske Folketing. Talen vakte stor opsigt og blev opfattet som kontroversiel. Hun ønskede med sin tale at sætte fokus på, hvor svært det stadig er for grønlændere at få anerkendelse for deres sprog og kultur, selvom Grønland

officielt er en del af det danske rige.

I sin tale kritiserede Aki-Mathilde historiske uretfærdigheder og paternalistiske holdninger fra Danmarks side. Hun nævnte konkrete eksempler som "Eksperimentet", hvor grønlandske børn blev bortadopteret mod forældrenes vilje og "Spiralsagen", hvor grønlandske kvinder fik sat spiral op af danske læger, ofte uden samtykke:

"Men nu rejser grønlændere sig og siger fra. De, der er blevet fejlagtigt bortadopteret, dem uden juridisk far, de, der er blevet gjort sterile, står nu modigt op, med redskaber, og udfordrer staten Danmark.

Til jer grønlændere, der modigt er stået frem og har givet os styrke, har I bevist, at det ikke længere er nok at tie stille. Uden tvivl støtter jeg jer fuldt ud.

Vi kan ikke ændre fortiden. Men vi kan lære af den. Og dermed kan vi sikre, at fejl som disse ikke gentages i historien."

(Aki-Mathilde, 2024).

Med sin tale gjorde Aki-Matilda opmærksom på, at det stadig er vigtigt at italesætte historiske fejl for at opnå mere lighed og respekt mellem Grønland og Danmark. Ved at tale grønlandsk

understregede hun, at grønlandsk kultur og sprog bør anerkendes på lige fod med dansk.

Øvelse 5.2: Opgør i Folketinget

1. Hvad ønsker Aki-Matilda at opnå med sin tale?
2. Hvordan udfordrer hun de stereotype forestillinger om grønlændere som "passive ofre"?
3. Hvorfor tror I, det var vigtigt for hende at tale grønlandsk i det danske Folketing?

Øvelse 5.3: Udforsk Julie Edel Hardenbergs kunst

I denne opgave skal I stifte bekendtskab med den grønlandske kunstner Julie Edel Hardenberg. Gennem hendes kunst udforsker hun temaer som identitet, kolonialisme og forholdet mellem Grønland og Danmark. I skal besøge hendes officielle hjemmeside og vælge et af hendes værker, som I finder særligt interessant eller tankevækkende.

Sådan gør I:

1. Gå ind på Julies hjemmeside: www.hardenberg.gl
2. Kig rundt på siden og find et kunstværk, der fanger jeres opmærksomhed.
3. Brug arbejdsspørgsmålene nedenfor til at reflektere over værket og de temaer, det berører.
  - a. Hvad ser I?
  - b. Beskriv det valgte kunstværk. Hvad forestiller det? Hvilke materialer og farver er brugt? Hvad lægger I mærke til først?
  - c. Hvad tror I, kunstneren vil fortælle?
  - d. Hvilke følelser eller tanker vækker værket hos jer? Hvilke budskaber eller temaer tror I, Julie Edel Hardenberg ønsker at formidle gennem dette værk?
  - e. Hvordan relaterer værket sig til Grønlands historie og identitet?
  - f. Kan I se forbindelser mellem værket og Grønlands koloniale fortid eller nutidige spørgsmål om identitet og kultur? Hvordan bidrager værket til en større forståelse af disse emner?

KAPITEL 6

GRØNLANDS NUTID OG FREMTID

Hvordan ser Grønlands fremtid ud, hvis man spørger unge grønlændere selv?

I tidligere kapitler har I arbejdet med, hvordan Danmark har farvet Grønlands historie. I har læst om missionering, paternalistiske holdninger og historiske eksperimenter, der påvirkede grønlændernes identitet og muligheder.

I dette kapitel møder I to unge grønlændere, Aviaja og Paarnaq, som begge deler deres tanker om nutiden og fremtiden: om uddannelse og sprog, kulturelle forskelle og drømme om et mere selvstændigt Grønland. Deres fortællinger viser, hvordan fortiden stadig påvirker nutiden – og hvorfor det er vigtigt at lytte til unge grønlændere, når vi taler om fremtidens Grønland.

Ligeværdighed

Ligeværdighed betyder, at alle mennesker behandles med samme respekt og anerkendelse, uanset hvor man kommer fra, eller hvilken kultur eller nationalitet man har. I forholdet mellem Danmark og Grønland handler ligeværdighed om, at grønlændere og danskere skal møde hinanden med gensidig respekt og forståelse. Historisk set har forholdet mellem de to lande ofte været ulige, fordi Danmark har haft magten til at bestemme over Grønland og grønlænderne. Derfor er ønsket om ligeværdighed centralt for mange grønlændere i dag.

Selvstændighed

Selvstændighed betyder, at et land selv bestemmer over sin politik, økonomi og kultur. Grønland har haft selvstyre siden 2009, men er stadig en del af Rigsfællesskabet med Danmark. Det betyder blandt andet, at Grønland endnu ikke selv kan bestemme alt omkring økonomi, udenrigspolitik og forsvar. For mange grønlændere er drømmen om fuld selvstændighed vigtig, fordi det betyder, at Grønland selv kan tage beslutninger om landets fremtid og udvikling.

Aviaja Hansen er 19 år gammel og går til daglig på gymnasium i Danmark. Hun er født og opvokset i Aasiaat i Grønland og har boet der hele sit liv indtil hun startede i l.g. Aviajas far er grønlandsk og hendes mor er dansk og Aviaja er flydende på begge sprog. Når hun er færdig med gymnasiet, vil hun gerne læse videre på universitetet.

Paarnaq Hansen-Zeeb er 32 år gammel og bor i Grønland, hvor hun er født og opvokset. Paarnaq boede i Danmark under sin kandidatuddannelse. I dag arbejder hun som kommunikationskonsulent hos Air Greenland.

Ligeværdighed

Forholdet mellem Danmark og Grønland er stadig præget af mangel på ligeværdighed. Dette har rod i Grønlands historie som tidligere dansk koloni, hvor Danmark i mange år bestemte over grønlændernes sprog, uddannelse og levevis. Selvom Grønland i dag har selvstyre, oplever mange grønlændere fortsat, at dansk sprog og kultur bliver betragtet som vigtigere end deres eget.

Både Aviaja og Paarnaq fortæller, at de ofte oplever at blive set ned på eller undervurderet på grund af deres grønlandske baggrund. Det er en oplevelse, som danske borgere i Grønland sjældent møder. Aviaja Hansen beskriver eksempelvis sit første år på gymnasiet i Danmark sådan her:

“Vi grønlændere følte, at vi blev behandlet lidt anderledes, som om vi var mindre værd, eller måske kunne mindre end de andre i klassen.”

Paarnaq har oplevet lignende fordomme i Danmark:

“Jeg føler, at danskere bliver overrasket, når de finder ud af, at vi ligesom dem kan være dygtige, intelligente og arbejdsomme, gode mennesker.”

Disse eksempler viser, hvordan historiske forestillinger om grønlændere stadig påvirker den måde, grønlændere bliver mødt på i dag.

Arbejdsspørgsmål 6.1

- Beskriv hvordan Aviaja og Paarnaq oplever, at de bliver behandlet anderledes på grund af deres grønlandske baggrund.
- Har du selv oplevet eller set eksempler på, at nogen bliver behandlet anderledes på grund af deres baggrund eller kultur?

Uddannelse

For mange unge grønlændere spiller uddannelse en central rolle i deres håb og drømme om fremtiden. Mange vælger at rejse til Danmark for at gå på gymnasiet eller tage en videregående uddannelse, fordi der i Grønland endnu er begrænsede muligheder. Uddannelse handler ikke kun om at tilegne sig faglig viden, men også om at skabe fundamentet for det liv, de ønsker sig.

Aviaja Hansen fortæller, at hun mener, at et løft af uddannelsesniveaet ville gøre Grønland til et bedre sted at bo og leve i fremtiden. For hende er det vigtigt, at grønlændere ikke opgiver troen på sig selv. Hun siger:

"I Grønland er uddannelsesniveaet meget lavt. Folkeskolen er jo der, hvor man lægger fundamentet for sit videre liv. Derfor synes jeg, at det er vigtigt, at man ikke bare trækker på skuldrene og siger: 'Jeg er grønlænder, jeg kan ikke finde ud af det her, så jeg kan lige så godt give op.'"

Aviaja peger på, at uddannelse både kan styrke grønlændernes selvværd og give unge bedre muligheder for at vælge deres egen vej i livet.

Arbejdsspørgsmål 6.2

- Hvad mener Aviaja, når hun siger, at man ikke bare skal trække på skuldrene og give op?
- Hvad håber de to unge kvinder, at uddannelse kan føre til i Grønland?
- Hvorfor betyder uddannelse så meget for Aviaja og Paarnaq?
- Hvilke muligheder har du for at uddanne dig – og hvordan er det anderledes for unge i Grønland?

Sprog

Sprog spiller en afgørende rolle i unge grønlænderes liv og fremtidsmuligheder. For både Aviaja og Paarnaq er det tydeligt, at det danske sprog stadig fylder meget – især i forhold til uddannelse og arbejde. Mange af de videregående uddannelser og undervisningsmaterialer i Grønland findes stadig kun på dansk, og derfor er sproget en adgangsbillet til viden og jobmuligheder, både i Grønland og i udlandet.

“Jeg er bedre stillet både personligt og jobmæssigt, fordi jeg kan dansk. Derfor er det vigtigt for mig. Selvfølgelig er det grønlandske sprog lige så vigtigt. Men som situationen er nu i Grønland, vores hjem, så er dansk bare rigtig vigtigt” siger Paarnaq.

Samtidig understreger både Aviaja og Paarnaq, at det grønlandske sprog ikke må glemmes – tværtimod. Det handler ikke kun om at kunne tale et sprog, men om at bevare en vigtig del af den grønlandske identitet og kultur.

“Ja, dansk er vigtigt, men vores sprog er lige så vigtigt” som Paarnaq siger.

For Aviaja handler det grønlandske sprog også om noget dybere – om fællesskab og forståelse, som ikke kun sker gennem ord.

“Altså nu er vi jo ikke så mange, der snakker grønlandsk, så jeg synes, det er vigtigt at passe på. Vi har så mange forskellige kommunikationsformer, der går langt udover det talte sprog. Vi har meget af vores sprog i ansigtet. Vi bruger meget mimik, så vi kan se på hinanden og uden at sige noget bare forstå hinanden. Det er meget sjovt og helt specielt.”

Uddannelse og sprog hænger derfor tæt sammen med både fremtidsdrømme og konkrete muligheder for unge grønlændere. Med flere veluddannede grønlændere, der både mestrer dansk og grønlandsk, kan Grønland i stigende grad selv varetage opgaver, som i dag håndteres af Danmark. Sprog er altså ikke kun et praktisk redskab – det er en vigtig forudsætning for både personlig udvikling, ligeværd og øget selvstændighed.

Arbejdsspørgsmål 6.3

- Beskriv hvordan Aviaja og Paarnaq mener, at det danske sprog stadig er vigtigt i Grønland?
- Hvilken betydning har det grønlandske sprog ifølge Aviaja – både sprogligt og kulturelt?
- Hvad tænker du om, at grønlændere skal lære dansk, mens danskere i Grønland ikke behøver at lære grønlandsk? Er det rimeligt eller urimeligt? Begrund dit svar.

Drømme for Grønlands fremtid

Når Aviaja og Paarnaq ser fremad, handler deres drømme om at bryde med fortidens ulighed og skabe et mere ligeværdigt forhold mellem Grønland og Danmark. Aviaja håber, at alle mennesker i fremtiden kan mødes på lige fod, uanset baggrund eller nationalitet:

"Jeg håber, at kunne møde nogen på gaden, og at man ser ligeværdigt på hinanden uanset om du er turist udefra, dansker eller grønlænder."

Begge kvinder drømmer også om, at Grønland med tiden opnår større selvstændighed. De er dog enige om, at det ikke kan ske med det samme. For Aviaja handler selvstændighed om, at grønlændere først skal udvikle deres egne ressourcer og kompetencer:

"Jeg håber, at man kan arbejde sig frem mod selvstændighed. Jeg vil ikke ønske, at Grønland bliver selvstændigt nu og her. Der ligger meget arbejde i det."

Paarnaq deler dette ønske og peger på, at grønlænderne også selv skal tage initiativ og ansvar:

"Jeg håber på, at når vi engang i fremtiden skal lidt mere selv, tænke lidt mere selv og bare gøre lidt mere selv, så vil mange grønlændere vågne op og tage det initiativ, det kræver at drive vores eget land."

For begge handler drømmen om fremtiden altså både om at styrke Grønland som land og om at ændre grønlændernes syn på sig selv.

Arbejdsspørgsmål 6.4

- Hvad mener Paarnaq, når hun siger, at "mange grønlændere vil vågne op"?*
- Hvorfor ønsker Aviaja og Paarnaq ikke, at Grønland bliver selvstændigt med det samme? Hvad mener de, at der skal være på plads først?*
- Hvorfor tror du, at Aviaja drømmer om, at mennesker på gaden kan møde hinanden ligeværdigt?*

Øvelse 6.1: Postkort fra fremtiden

Forestil dig, at det er år 2035. Grønland har forandret sig – og mange af de håb og drømme, som Aviaja og Paarnaq taler om, er blevet til virkelighed.

Du er på besøg i Grønland, og du skriver et postkort hjem til én, du holder af. På postkortet skal du fortælle, hvordan landet ser ud nu.. Brug din fantasi, men lad dig inspirere af Aviajas og Paarnaqs ønsker for fremtiden:

- Et mere selvstændigt Grønland
- Mere ligeværdighed
- Stærkere uddannelsesmuligheder
- Respekt mellem mennesker

Start gerne sådan her:

Kære ...

Jeg skriver til dig fra Grønland i år 2035, og du skulle bare se, hvordan her ser ud...

Spørgsmål, der kan hjælpe dig i gang:

- a. Hvad lægger du mærke til, når du går rundt i byen eller naturen?
- b. Hvordan taler folk sammen – på hvilket sprog?
- c. Hvordan ser skolerne eller arbejdspladserne ud?
- d. Hvordan føles det at være her?
- e. Hvad gør dig glad eller stolt?
- f. Er der noget, der stadig kan blive bedre?

KAPITEL 7

AFRUNDING

I dette forløb har I rejst gennem en vigtig del af Danmarks og Grønlands fælles historie. I har lært om kolonitiden, missionering, spiralsagen og sociale eksperimenter. I har også mødt unge grønlændere, kunstnere og politikere, der i dag kæmper for at blive hørt og forstået og for at skabe en bedre fremtid.

Måske har I opdaget, at historie ikke kun handler om fortiden. Historien lever i vores sprog, vores relationer, vores fordomme og i de valg, vi træffer i dag.

Historiebevidsthed handler netop om at kunne se forbindelserne mellem fortid, nutid og fremtid. Det handler om at forstå, hvorfor ting er, som de er, og at kunne stille sig selv spørgsmålet: Hvad ønsker vi, at fremtiden skal bringe?

Gennem kapitlerne har I arbejdet med:

- Hvordan stereotypiske forestillinger og strukturel ulighed stadig præger grønlændere og danskere i dag
- Hvordan grønlandske stemmer – som Julie Edel Hardenberg, Josef Tarrak og Aki-Matilda Høegh-Dam – bruger kunst, musik og politik til at råbe op og skabe forandring

- Hvordan unge grønlændere i dag både kæmper med og drømmer stort om deres lands fremtid

Målet med forløbet har ikke været at give jer ét endeligt svar – men forhåbentligt har forløbet åbnet op for nye spørgsmål og perspektiver.

Arbejdsspørgsmål 7.1: Klasserefleksion - hvad er din rolle?

Tænk over følgende spørgsmål og tal om dem i klassen:

- Hvilket ansvar har vi – som danskere, som elever, som mennesker – i mødet med andre kulturer?*
- Hvordan kan vi skabe mere respekt og ligeværd – både i Danmark og i verden?*

Øvelse 7.1: Hurtigskriv – Hvad tager du med dig?

Sæt en timer på 5 minutter. Tag papir og blyant – og skriv uden at stoppe.

Du må skrive præcis, som du tænker. Det må være rodet, det må være følsomt, det må være sjovt, det må være alvorligt. Bare skriv. Det vigtigste er, at du prøver at fange dine tanker, mens de er friske.

Du kan starte med sætningen:

“Noget af det, jeg vil tage med mig fra forløbet om Grønland og Danmark, er...”

Hvis du går i stå, så skriv bare: “Jeg tænker over...” eller “Det fik mig til at føle...” – og fortsæt.

Øvelse 7.2: Hvad ved du nu om Grønland?

Find et ark papir og tegn eller skriv, hvad du ved om Grønland nu, som du ikke vidste før. Sammenlign med det, du skrev/tegnede i kapitel 1.

GRØNLAND & DANMARK - FORTID, NUTID, FREMTID

Hvad ved du egentlig om Grønland?

Dyk ned i Grønlands historie, kultur og det komplekse forhold til Danmark!

Gennem forløbet præsenteres du for en række forskellige kilder, perspektiver og kulturpersoner, der gør dig klogere på Grønlands samfund, samtid og historie, samt hvordan Danmarks indblanding har påvirket alt dette.

Forløbet er tilpasset udskolingen.